

Kandidaat-lidstaten na mei 2004

Auteur(s): Engelberts, Jeroen
Jansen, IreneDeze rubriek wordt periodiek verzorgd door het ministerie van Financiën. I.Jansen@minfin.nl**Verschenen in:**

ESB, 88e jaargang, nr. 4421, pagina 603, 12 december 2003

Rubriek:

EU-monitor

Trefwoord(en):

kandidaat-lidstaten

Over enkele maanden treden tien nieuwe landen toe tot de EU. Hoe ziet de wachtkamer er daarna uit?

Vandaag zullen de Europese regeringsleiders in Brussel conclusies aannemen over de uitbreiding in lijn met de voortgangsrapporten van de Europese Commissie over de kandidaat-lidstaten¹. De meeste aandacht zal daarbij vanzelfsprekend uitgaan naar de tien landen die in mei 2004 toetreden. Maar 2004 is ook een belangrijk jaar voor Roemenië, Bulgarije en Turkije. Bulgarije en Roemenië streven ernaar om eind volgend jaar de toetredingsonderhandelingen af te sluiten, terwijl over Turkije het besluit zal vallen of de toetredingsonderhandelingen kunnen worden geopend. Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten op economische terrein bij de toetreding van Bulgarije, Roemenië en Turkije?

Criteria

De economische criteria voor toetreding hebben betrekking op macro-economische stabiliteit en micro-economische structuur. Een EU-lidstaat dient een functionerende markteconomie te hebben die de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie kan weerstaan. Bulgarije heeft reeds een hoge mate van macro-economische stabiliteit bereikt, die vergelijkbaar is met het gemiddelde van de tien toetreders (tabel 1). Ook Roemenië heeft de afgelopen jaren op macro-economisch terrein veel vooruitgang geboekt, hoewel de inflatie met een voorspelde 11,5 procent in 2004 hoog blijft.

Tabel 1. Macro-economische variabelen in Bulgarije, Roemenië, Turkije en de tien toetreders, 2002-2004, in percentages

	Bulgarije			Roemenië			Turkije			10 toetreders (gem.)		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
groei	4,8	4,5	5,0	4,9	4,6	4,9	7,8	5,1	4,5	2,3	3,1	3,8
inflatie												
cpi	5,8	2,0	3,5	22,5	15,3	11,5	n.b.	26,0	16,5	n.b.	2,3a	3,7a
begrotings- saldo	-0,7	0,0	-0,7	-2,6	-2,7	-3,0	-10,0	-8,0	-6,3	-5,2	-5,0	-5,2
lopende rekening	-4,7	-6,2	-5,9	-3,5	-4,8	-5,1	-2,6	-3,6	-4,0	n.b.	-4,6	-4,9

a. hicp

Bron: Najaarsvoorspellingen Europese Commissie.

In Turkije verbetert de macro-economische situatie eveneens, maar de achterstand op de andere kandidaat-lidstaten is groot. De Commissie besteedt in haar voortgangsrapport weinig aandacht aan de micro-economische structuur in Turkije, omdat is afgesproken dat het besluit eind 2004 over het openen van de onderhandelingen enkel op basis van de voortgang op het politieke terrein zal plaatsvinden. Uit het rapport blijkt wel dat, hoewel structurele hervormingen geleidelijk worden doorgevoerd, ook op het micro-economische terrein nog veel verbeterd moet worden. Zo is het grootste deel van de bankensector nog in handen van de staat en moet de markt verder worden gedereguleerd.

De Commissie besteedt wel uitgebreid aandacht aan de micro-economische structuur in Bulgarije en Roemenië, die in beide landen het afgelopen jaar goed is versterkt. Privatiseringen en herstructureringen werden versneld en in beide landen verbeterde de kredietverlening van de bankensector. Uit tabel 2 blijkt echter dat ook in deze twee landen op dit terrein nog grote uitdagingen bestaan. Het aandeel van de landbouwsector in de werkgelegenheid ligt bijvoorbeeld met 26,7 procent respectievelijk 44,4 procent nog ver boven het aandeel van Hongarije (6,1 procent), één van de beter presterende kandidaat-lidstaten en daarmee een goede benchmark. Ook is de kredietverlening aan de particuliere sector vergeleken met Hongarije, en zeker vergeleken met Nederland, erg laag. Uit het aandeel van de particuliere sector in het bbp blijkt bovendien dat de staatssector nog een relatief groot gedeelte van de economie inneemt.

Tabel 2. Economische structuur 2001 in Bulgarije en Roemenië ten opzichte van Hongarije en Nederland, percentages van het bpp (tenzij anders vermeld)

economische structuur 2001	Bul.	Roe.	Hon.	Ned.
bbp per hoofd als % van eu gem. (ppp) ^a	24,7	24,5	51	114
aandeel landbouw	13,8	14,6	4,1 ^b	3,4
aandeel landbouw in % werkgelegenheid	26,7	44,4	6,1	3,5
aandeel particuliere sector	70,0	65,0	80,0	89,0
investeringen	20,4	19,0	23,4	21,9
bruto buitenlandse schuld kredietverlening aan particuliere sector	73,2	30,5	44,6	n.b.
aandelenmarkt kapitalisatie	14,6	8,0	30,6	135
non-performing loans	3,7	6,0	18,7	176 ^b
	7,9	3,4	3,1	n.b.

a. Data betreffende 2002.

b. Data betreffende 2000.

Bronnen: monitoring rapporten Europese Commissie 2003, overzicht van de Pre-accession Economic Programme's 2003, Transitierapport EBRD 2002, OECD Monthly statistics of international trade september 2002.

Toekomst

De Commissie concludeerde in de voortgangsrapporten uiteindelijk dat alleen Bulgarije als een functionerende markteconomie gekwalificeerd kan worden en dat in alle drie de landen nog veel moet gebeuren voordat de marktkrachten en concurrentiedruk binnen de Unie kunnen worden getrotseerd. Roemenië, Bulgarije en Turkije maken al met al goede voortgang, maar van lidmaatschap is nog geen sprake. Voor Turkije geldt sowieso dat eerst nog aan de politieke criteria moet worden voldaan.

Jeroen Engelberts en Irene Jansen

¹ Zie www.europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/index.htm#comprehensive